

MUGEA IGAROTEN DABENAK

«Berlin askatasunaren erria bada, ni Berlingoa naiz», esan eban Kennedyk. Baiña Berlin, ez da askatasunaren erria.

Berlinen be, askatasuna gura eben asko il dabe. Kennedy bera ilgo eben lez: ti-roka.

Berlin, erdibiturik dago. Eta oestaldeko kapitalismuaren aize zantarrak Alemania komunisteari gatzik erantsi* ez deion edo, orma luze bat jaso dabe Alemania bien artean.

«Kennedy ezin eiteken Berlingoa izan: ez eban garagardao* zuririk edaten», esan eustan Berlindar batek. Berlindar au, Alemania komunistatik iges egindako bat zan. Bere aideak*, beste aldean geratu zirean.

Beste asko be, beste aldean geratu dira. Tiro batek komentzidu ditu, Alemania federala baiño ohea dala komunistea. Eta niri ez deust bapere ardura, ori egia dan ala ez. Arrazoi sendotxua iruditzen jat, alan be.

**Pater noster bat
errezatu behar dut,
Berlineko muraila
iragaltean*,
hiltzen diren
pederasta eta lapur eta eraile*
eta nazi guztiengatik.**

Idatzi eban Gabriel Arestik. Ez dakit, ironiaz edo zelan.

Ildakoak zer zirean ez dakit nik. Ormea igaro dauan ainbat jente, olakorik ez dana, bai! ba dakit. Eta iges egin gura leu-keen danak olakoak badira, ez dakit zegaitik dagoan ainbeste gudari armatu, torreta ta mina ezkutu, muga demoniño ori zainduten. Ez dakit, mugearen ondoko la-reun metrotan, etxeak be zegaitik apurtu dabezan. Eta leio danak adrilluz itxi. Olako jenteak Alemania federalari kalterik egin ez deion-edo izango da, nonbaitebe!

Nik auxe esan neike: lan egiteko eda-dean dagozanak, ez dauke Alemania federalera etortterik. Ezta aita edo ama ikus-teko be. Ezetarako be ez. Eta nonok etor-ri bearra badauko (osagilleak eta ola-koak), ezin leiteke emazteagaz etorri: bie-tariko batek beste aldean geratu bear dau. Eta Alemania komunistan bizi direanak eurak be, baimen berezi* bat bear dabe, Berlin komunistara etorteko.

Lan egin ezin dabenak barriz (gaixoak eta zaarrak), gura dabenean etorri leite-kez. Asko datoz etorri be; eta orreeri Ale-mania federalak, zaartzaro errentea ord-aindu bear deutse. Eguneru ikusten dot nik au. Izan be, Münster'eko zaar etxe baten emoten dot mezea. Eta... Rusiatik bertatik Alemania federaleraño bapere

neke barik iges egindako irurogetamar urteko aguretxu bi dagoz berton. «Errez egiten jake batzuri iges egitea», pentsetan neban nik lenengotan.

Joan nintzan egun baten, Gaubeka osa-gilleak lan egiten dauan hospitalera; eta nire laguna, bermeotarra bera, 18 urteko neska bategaz egoan. Arteriogriposis ga-txak jota egoan gizaixoa: ezin zirkiñik egin ezta ikusi be ez; elbarria* ta itsua zan. Poloniatik «iges eginda» etorri zan

alandaguztibe. Kontxo! Ta orduantxe uler-tu neban eskapetako erreztasun dalako orren misterioa. Izan be, iges egitea guztiz erreza da, zaarra edo neskato orren antze-koa izan ezker: artu eban poliziak, eroan eban trenera eta trenak Alemania federa-lean itxi eban. Ez gurasorik, ez lagunik, ez ezer.

Olakoak be ikusi bear! Eta oraindiño, asko falta jaku dana ikusteko.

JOSE AZURMENDI, Münster

KEZKAK

"ZENBAT KORREJIDU BEAR DAUAN IDAZLEAK..."

Gauza berezi* ta nabarmena ger-tatzen da gure artean. Eta «Zeruko Argia»n bertan dogu gertaera orren agerpiderik jatorrenetarikoa. Euskeraz idaztea, antza danez, guztiz erreza da. Ainbestek idazten dogu. Edonok idaz-ten dogu zerbait. Nok daki zenbat di-rean, «Zeruko Argia»n idazten dabe-nak?

Erderazko egunkarietan* ez dira izango ain ugari, nire ustez. Gaiñera, erderaz idazten dabenak, jente ikasiak direalakoan nago, orretatik bizi direa-nak, orretarako dagozanak.

Besterik da gure artekoa. Inñor be ez, euskeraz idaztetik bizi danik. Alan-daguztibe, edonok idazten dau euske-raz. Zoriona makala! Izanbe, ez da poztutekoa, gure errian ainbestek ida-tzi aal izatea? Bai orixe! Gure erria aurreratu xamarra dagoan ezaugarritzat daukat nik ori.

Egia. Erri baten, idazteko kapaz di-reanak zenbat eta ugariago, ainbat eta aurreratuago ta ikasiagoa izango da erri ori. Baiña idazten dogun guztiok, beste barik, idazle gareala uste ete lei-teke? Ba dirudi, alantxe uste dogula.

Artetxe jaunari artu deusadaz idaz-buruko* berbak. Osorik esango deu-tsuet arek idatzitakoa. «Eltzo'ren kua-dernuetan ikasi neban nik zer zan idaz-tea, eta zelako lanak dituan idazteak, eta zenbat korrejidu bear dauan idaz-leak» (ZERUKO ARGIA, 182).

Alantxe da. Zuzendu bear asko iza-ten dau, izanbe, argi eta garbi idatzi

gura dauanak. Kendu eta jarri. Eskuz eta makiñaz zirriborro asko egin bear izan dituanak daki, zer dan lan ori. Eta ze mesedegarri dan. Alandaguzti-be, ba dirudi, ez dagoala zuzendu bea-rrik bapere, euskeraz idaztekoan.

Ori ta geiago ikusi leiteke «Zeruko Argia»ko idazlan askotan. Eta ori, Z ta S noiz-nongo barik naastuten ditue-nak kontuan euki barik. Eta oraindiño baltzagoa da, aditzagaz* egiten daben naastea. Nik artzen ditudan «Zeruko Argia»ren aleetan*, olakorik asko aur-kitu leiteke.

Noiz artuko ete dogu danok astia, gure idazkerea txukundu eta argitze-ko?

Azkenik, Euskaltzaindiaren illeroko erabagiak emoten dituenak, noiz asiko ete dira? Zelan esango dogu? Noiz asiko ete dira kontuan artzen, Euskal-tzaindiari zerbitzu kaxkarra egiten deu-tsoela, ospe exkaxa emoten deutoela, argiago idazten ez daben bitartean? Noiz konturatuko ete dira, euskal al-karte nagusi ori oso gitxi goratzen da-bela, euskera euskeraz idazten ez da-ben bitartean?

«...zenbat korrejidu bear dauan idazleak»!

GAZTAÑAGA

(ZERUKO ARGIA
aldizkaritik bizkaieraztua)